De Levende Natuur 2 (11):241-243 (1898)

door is in sommige streken van Duitschland en vooral van Oostenrijk een vinkenhandel ontstaan, die zich eenigszins laat ververgelijken met de tulpenhandel in 1637.

Een waar kunststukje is een vinkennest. De grondstoffen zijn mossen, grashalmen, en het, door mij ten minste steeds aangetroffen, paardenhaar aan de binnenkant.

Ten slotte nog een bede aan u in het belang van de beide vogels. Laat uw sijsje in 't voorjaar weer los, hij gaat gewoonlijk kwijnen in de kooi, als de lieve lentedagen de zucht tot nestbouwen en voortteelen in hen wekken.

Schenk uw vink hoogstens na een jaar de vrijheid, ge hebt dan zijn kleurverandering, vooral van de snavel in het voorjaar en zijn zang, die hij gewoonlijk omstreeks half Maart voor 't eerst laat hooren, kunnen nagaan. Maak zijn gevangenschap niet langer dan hoogstnoodzakelijk is.

Vooral, smul niet aan gebraden vinken, bedenk dat millioenen van die vogeltjes daarvoor jaarlijks het leven moeten laten.

Amsterdam. J. POSTMA.

EEN NIEUW BOEK.

Er is van de hand van de heer R. T. Maitland, oud-directeur van het Koninklijk Zoölogisch-Botanisch Genootschap te 's Gravenhage, en oud-conservator van de musea van „Artis" een werk verschenen, getiteld: Prodrome de la Faune des Pays-Bas et de la Belgique Flamande ou énumération systématique de tous les animaux y observés depuis 1679—1897 excepté les Araignées et les Insectes.

Dat is een titel die veel belooft, want zooals uit het woord: Prodrome blijkt, is dit werk slechts een voorlooper van een ander, zeer veel omvangrijker boek, dat naar schatting van de schrijver zal bestaan uit drie dikke octavo deelen van ongeveer 400 bladzijden ieder. Het handschrift daarvan ligt gereed en de schrijver wacht slechts op een voldoend aantal inteekenaren om hetzelve aan de pers toe te vertrouwen. Ten overvloede is een: Spécimen des quatre premières pages de l'ouvrage, ter kennismaking bij het Prodrome gevoegd.

Ik heb mij dit Prodrome aangeschaft (het kost ƒ1.20) en de eerste indruk die ik er van kreeg was, dat de heer M. een zéér omvangrijke en moeitevolle arbeid heeft verricht. Zijn doel is niets minder, dan een systematische lijst te geven van alle in Nederland en in het Vlaamsche deel van België waargenomen dieren, behalve de spinnen en de insecten. Dat is waarlijk geen kleinigheid. Alle dieren van de zoogdieren af tot de bacillen incluis!

Het werk is in het fransch geschreven, om ook buiten onze grenzen, waar de hollandsche taal niet of onvoldoende bekend is, lezers te kunnen vinden.

Reeds dadelijk bij het lezen van de voorrede vermindert echter de eerste gunstige indruk, die de titel ons gaf. Telkens stoot men op drukfeilen, enkele onjuiste fransche uitdrukkingen en taalfouten. Zoo iets doet onaangenaam aan, al heeft het met de wetenschappelijke waarde van het werk niet te maken. In een vreemde taal zuiver te schrijven is intusschen zoo gemakkelijk niet, en dat men het Fransch niet schrijft als een Franschman is te vergeven, maar taal- en drukfouten kunnen worden vermeden.

Maar nu de inhoud.

Allereerst valt op, dat de schrijver de nieuwe regels omtrent de nomenclatuur (ik heb hier speciaal de vogelnamen op 't oog) niet schijnt te kennen. Heeft hij dan de ten vorigen jare nieuw uitgekomen Naamlijst van de heer Mr. Herman Albarda niet gezien? Waarom nu weer al die oude namen gebruikt, waarvan geen enkele nieuwere schrijver zich meer bedient? Zoodoende gaan we achteruit in plaats van op de goede weg, pas ingeslagen, te blijven voortschrijden. Ik geloof zeker, dat al onze zoölogen dit met mij eens zullen zijn.

De heer M. zegt in zijn voorrede: „Notre prodrome „de la faune néerlandaise permettra d'un seul coup „d'oeil (sic) de se former une idée du règne aminal „des Pays-Bas et de la Belgique flamande, ainsi „que de la proportion numérique relative de différents „animaux, excepté les Insectes et les Araignées."

Laat ons nu eens zien, hoe hij zich van die taak heeft gekweten en of hij ons werkelijk een juist en betrouwbaar overzicht geeft. Schrijver geeft van elk dier eerst de latijnsche en daarnaast de fransche en hollandsche naam, terwijl achter deze laatste lettertjes zijn geplaatst die ons een denkbeeld moeten geven van de meerdere of mindere algemeenheid van het dier in quaestie. Zoo vindt men a c (assez commun), a.r. (assez rare), c. (espèce commune), c.c. (espèce très-commune), ég. (espèce égarée), r. (rare), r.r. (très-rare) enzoovoorts.

Op een juiste plaatsing van die lettertjes komt het voor een overzicht der bestaande fauna natuurlijk hoofdzakelijk aan. In die lettertjes zit de waarde van een werk als het Prodrome wezen wil, een werk, dat veilig moet kunnen geraadpleegd worden.

De Levende Natuur 2 (11):241-243 (1898)

Hoe het met die veiligheid gesteld is, zal ik in 't volgende trachten aan te toonen.

Op blz. 2 vind ik al dadelijk de eekhoorn (Sciurus vulgaris L.) vermeld als a.c. (vrij algemeen). Dit is onjuist, want dit dier is gebonden aan opgaande bosschen van naaldhout, beuken en eiken, en komt in vlakke streken en ook in de bosschen der zeeprovinciën niet voor. Schrijver had voor zulke dieren, die op enkele plaatsen veelvuldig, op andere in 't geheel niet te vinden zijn, andere aanduidingslettertjes moeten gebruiken. De letters a.c. toch geven de indruk, alsof het dier, waarbij ze staan, *in 't geheele gebied* vrij algemeen voorkomt.

De egel (Erinaceus europaeus L.) is ook meer commun dan a.c., zooals de schrijver hem betitelt. Ik weet er door mijn eigen vangsten van mee te praten.

De haas (Lepus timidus L.) mocht wel als c.c. vermeld zijn.

Van het edelhert (Cervus elaphus L.) wordt gezegd, dat het slechts verdwaald (ég.) voorkomt. Dit moge voor de meeste provinciën waar zijn, voor Gelderland althans is 't eene fout. In de Geldersche bosschen is het hert standwild. Hierbij geldt dus ook weer, wat ik bij de eekhoorn zeide: de letteraanduiding is onvoldoende en daardoor gedeeltelijk onjuist.

Bij de ree (Cervus capreolus L.) staan de letters p.r. Deze kan ik in de lijst der afkortingen niet vinden. Wat nu bedoeld is, blijkt niet. Misschien: pas rare? Voor sommige provinciën is de ree: espèce commune, voor andere: égarée. Eén enkele aanduiding gaat ook hier niet op.

Bij de vogels, die op de zoogdieren volgen, heeft de schrijver al heel raar met zijn bewuste lettertjes omgesprongen. Ze zijn er, zooals iemand mij zeer ter snede deed opmerken, als met de zandkoker op goed geluk overheen gestrooid.

Zoo zijn met een r. (rare) versierd: (ik geef hier opzettelijk de nomenclatuur des heeren M. weder) Falco aesalon, Buteo lagopus, Otus vulgaris, Parus cristatus en caudatus, Fringilla carduelis en spinus, Squatarola varia, Gallinago major, Limosa rufa, Numenius arquatus, Podiceps cristatus, Anser arvensis en segetum, Clangula glaucion, de drie soorten van Mergus en Sterna nigra.

Neemt men nu in aanmerking, dat de schrijver vooropzet (in de voorrede) dat hij de vogels c. of r. noemt, naarmate zij *gedurende de tijd, dat zij hier vertoeven,* veel of weinig voorkomen, dan is het onzin de genoemde soorten als zeldzaam te betitelen.

Het is werkelijk onbegrijpelijk, dat de heer M. Fringilla spinus bijv. zeldzaam noemt. Honderden en honderden sijsjes toch worden ieder jaar gevangen binnen onze landpalen, en een zeer groot deel daarvan op de talrijke vinkenbanen nabij 's Gravenhage, waar de schrijver zijn woonplaats heeft.

Anser arvensis en A. segetum komen bij duizenden 's winters in ons land, veel meer dan A. cinereus die als c.c. (très-commun) wordt opgegeven. Bij de poeliers vindt men onder al de uitgestalde ganzen betrekkelijk weinige A. cinereus, verreweg de meerderheid zijn arvensis en segetum.

Parus cristatus en caudatus en sterna nigra zijn gewone broedvogels, volstrekt niet „rares".

Verder vindt men r.r. (très-rare) achter Pernis apivorus en Anthus obscurus, die geen van beide zóó zeldzaam zijn. Bij de zwaluwplevier (Glareola pratincola) staat ook r.r.; dit had wel ég. mogen wezen, omdat de soort slechts éénmaal ten onzent is gevangen.

Limosa Meijeri (ook een r.r.) wordt al lang niet meer als een van L. rufa verschillende soort beschouwd (Temminck: Manuel d'Ornithologie, 2e editie, II, p. 664.)

De letter c. bij de havik (Astur palumbarius) is in verband met diezelfde letter bij de sperwer (A. nisus) onjuist. De sperwer toch komt bij ons in veel aanzienlijker getale voor dan zijn zooveel grooter familielid.

Picus minor is ook niet zoo heel algemeen, althans niet genoeg om hem over één kam te scheren met P. viridis en major, zooals schrijver doet.

Een dergelijk geval doet zich voor met de braamsluiper (Sylvia curruca) en de fluiter (Ficedula sibilatrix), die beide onder rubriek c. vallen bij de heer M. De fluiter toch is overal veel zeldzamer dan eerstgenoemde vogel.

Parus major, de koolmees, dat zoo gewone vogeltje, wordt commun genoemd; goed, maar waarom dan bijv. de Notenkraker (Nucifraga caryocatactes) ook als c. betiteld en Porzana Bailloni en Fuligula nyroca en Larus minutus en fuscus? Begrijpe wie 't kan.

De Jan van Gent (Sula bassana) is ook niet commun, maar veel eerder égaré. Slechts nu en dan vindt men bij ons te lande exemplaren van deze soort, meestal afgemat of dood aangespoeld.

Très-commun noemt schrijver o.a. Turdus viscivorus en Larus capistratus!!

Met égaré wordt aangeduid Calamoherpe locustella, de Sprinkhaanrietzanger, die nota bene op verschillende plaatsen in ons land broedt. Dit is een van de grofste fouten in het Prodrome.

Egarée heet ook Emberiza aureola; goed, maar waarom dan ook niet E. cirlus, pusilla, rustica en cia?

En verder zijn volgens de heer M. nog als „verdwaald" aan te merken: Cygnus musicus, die iedere winter in grooter of kleiner troepen aankomt en Sterna minuta en cantiaca, die beide op de eilanden (de laatste ook in Zeeland) broeden, terwijl vooral

De Levende Natuur 2 (11):241-243 (1898)

cantiaca in de trektijd in ontelbare menigte langs de kust komt.

Doch genoeg! De door mij opgesomde onjuistheden met vele andere te vermeerderen zou geen moeite kosten. Ik zal het er echter liever bij laten. Maar nu rijst de vraag: welke waarde heeft een boek dat dergelijke grove fouten bevat, ja er van wemelt, om als leiddraad te dienen voor hen die zich op de hoogte willen stellen van onze fauna? Immers niets dan een averechtsche, die op een dwaalspoor leidt. En dat is nu de vrucht van 50 jaren arbeid, gelijk de heer M. ons in zijn inleiding mededeelt.

Ik wil slechts nog een vraag doen, die ik zoo mogelijk gaarne beantwoord zag door hen, die 't weten kunnen.

De heer M. noemt als égarés op: Aquila fasciata, Elanus melanopterus, Merops apiaster, Actitis macularius, Totanus stagnatilis, Anas sponsa, Somateria spectabilis, Oidemia perspicillata, Harelda histrionica en Clangula islandica. Waar is bij ons te lande *met zekerheid* een exemplaar geconstateerd van die verschillende soorten? Ik beken, dat ik daaromtrent geenerlei aanwijzing kan vinden. Misschien is een ander in dit opzicht gelukkiger.

Ik voor mij teeken niet in op het in uitzicht gesteld groot werk; ik heb aan 't Prodrome mijn bekomst. En ik hoop, hoewel 't voor de schrijver hard is, dat velen er over zullen denken als ik.

Mr. R. Bn Snouckaert van Schauburg.

Doorn, 3 Januari 1898.

De Ransuil in de Duinen.

Wie van de lezers wel eens het boek van Schlegel over de vogels van Nederland heeft ingezien of in het gelukkig bezit van dit werk is — beati possidentes — zal zich wel de platen herinneren, die achter in het boek staan, en in een klein bestek eene aanschouwelijke voorstelling geven van de gevederde vrienden, welke voor een of andere plaats kenmerkend zijn. Zoo zijn er platen van: „in de stad, aan de steenen hoofden, aan den mond der rivieren, in het moeras, in het bosch," enz. Zoo waren er ook twee van het beroemde Schollevaarseiland, buiten- en binnenwateren. Wat heb ik vroeger vaak dat boek bestudeerd, die platen bekeken! Wien moet ook niet, als hij jong is en belang stelt in het planten- en dierenleven, dat de natuur zoo kwistig over de aarde heeft verdeeld, het hart opengaan bij de beschouwing van zoo'n voorstelling, als er van 't Schollevaarseiland gegeven wordt, dat paradijs voor den ornitholoog, waar de reigernesten wiegelen tusschen de hoog opschietende wilgentakken, waar aalscholvers, lepelaars en allerlei eendensoorten het licht verduisteren door hunne vleugels, waar het baardmannetje en de nachtegaal-rietzanger, anders in ons land zeer zeldzame vogels, rustig en ongestoord aan den waterkant hunne nestjes bouwen.

Maar ik was nooit op 't Schollevaarseiland geweest — misschien bestond het al in dien tijd niet meer — doch er waren andere platen, die heerlijke herinneringen in mij wakker riepen aan gemaakte tochten, aan bosschen en vogelenzang. Zoo een was een tafereel van „de duinpannen": een bosch, in een diepe duinvallei gelegen en gestoffeerd met allerlei vogels als paapje, tapuit, grauwe kuikendief, klauwier enz. Dàt was iets, waarvan ik kon meepraten, die vogels, dàt waren oude bekenden.

Hollands duin, hoe min ik u! Hoe dikwijls heb ik rondgedwaald door uwe dalen, over uwe heuvelen, mij neergevlijd in de schaduw van uwe ruischende

Ransuil (*Asio Otus* (L.)).
Voor *De Levende Natuur* geteekend door J. v. Oort.

dennen! Ik ken uw liefste plekjes, ik ben doorgedrongen tot in het heiligste der heiligen van uwen tempel.